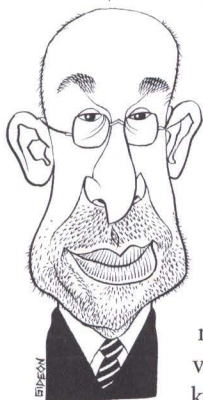


CARL RUDBECK om

storhetstiden som kom av sig

Reduxen var heavy! Detta kritiska visdomsord yttrades av en ung dam som just sett *Apocalypse Now Redux*. Den nya, förlängda och förbättrade versionen av Francis Coppolas mästerverk.

Det var en stor film redan när den kom första gången och med tiden har den bara blivit bättre. Den nya versionen innehåller alla de klassiska scenerna och replikerna. De förödande vackra bildsekvenserna när helikoptrarna sveper fram över det asiatiska landskapet med Wagners Valkyrieritt dånande ur högtalarna. Det har gått så långt så när man råkar höra denna sång på operan undrar man: var är helikoptrarna? Sen har vi Robert Duvals två klassiska yttranden: *I love the smell of napalm in the morning* och *Charlie don't surf*. Båda har blivit bevingade ord.



MEN FRAMFÖR ALLT ÄR FILMEN, som är en fri version av Joseph Conrads Mörkrets hjärta, en lysande intelligent analys av krig, våld och civilisation. Hur långt kan ändamålet helga medlen? Är det i själva verket Kurtz, här gestaltad av Marlon Brando, som har sett djupare än de snälla humanister som tror att man kan föra krig och ändå behålla sin mänsklighet, sin civiliserade yta. I denna redux-version framgår filmens problematik mycket klarare än tidigare genom den nytillkomna sekvens där Marlow, filmens berättare, träffar en grupp fransmän som gör sitt bästa för att leva som vore de i Paris mitt i djungeln och mitt i kriget.

Allt annat som visats på bio i höst framstår som triviala futiliteter i jämförelse med Coppolas storverk som vågar ta sig an de stora problemen och skildra dem med en episk bredd som saknar motstycke. Har den något motstycke så är det väl i så fall Coppolas egen trilogi *Gudfadern*.

NÄR DESSA FILMER GJORDES var Coppola en av en grupp lysande regissörer som gjorde filmer som på ett fördelaktigt sätt bröt från det mesta som då och senare kommit från Hollywood. Michael Ciminos *Dear Hunter* var en viktig film om kriget i Vietnam och vad det gjorde med de amerikanska soldater som deltog i det (han var inte förmäten nog att tro att han kunde skildra den andra sidan med samma insikt). Martin Scorsese var en annan som förnyade den amerikanska

filmen utan att bryta med traditionen i till exempel *Raging Bull*. Brian DePalma gjorde ett barockt mästerverk av *Scarface* som både anknöt och bröt med den store föregångaren Howard Hawks (som gjorde mästerverk i flera genrer: hårdkokta serie noire-deckare som *The Big Sleep*, så kallade screwball-komedier som *Bringing Up Baby* och västernfilmer som *Rio Bravo*).

Det kändes då som om den amerikanska filmen var på god väg mot en ny storhetstid; intelligenta episcka berättelser berättade med stor visuell skärpa. Dessa förhoppningar har kommit på skam. Då och då gör visserligen också dessa regissörer nya filmer även om det förefaller som Coppola numera är mer road av att odla vin; Cimino har aldrig riktigt hämtat sig efter det ekonomiskt katastrofala misslyckandet med *Heaven's Gate*. Men ingen av dem kommer ens i närheten av vad de åstadkom för snart ett kvarts sekel sedan. De har blivit offer för Hollywoods debilisering. De flesta filmer i dag bryr sig inte om att fixa ett ordentligt manus utan lutar på tekniska effekter; och skulle ett riktigt bra manus dyka upp så förstörs det på vägen av en hel armé konsulter som avskyr intelligent dialog om de nu till äventyrs skulle känna igen en sådan.

FILM HAR BLIVIT EN STOR INDUSTRI där man inte kan låta det udda och aparta florerera utan alltför ofta måste tänka på att miljoninvesteringarna måste löna sig. Då satsar man hellre på crash, boom bang än på intelligent berättande.

Visserligen finns det några kvar som vägrar att inordna sig. Woody Allen försätter sin egen väg. Och ett par till. Men i stort sett har Hollywood upphört att producera filmer som inte vänder sig till mer eller mindre förvuxna barn.

De ovan nämnda regissörerna har försvunnit eller åtminstone ställts off side. Och skulle en Billy Wilder, en Alfred Hitchcock eller en John Ford dyka upp idag, ja inte skulle han få göra film. Åtminstone inte i Hollywood.

Carl Rudbeck (carlr@timbro.se) är redaktör för nättidningen *Smedjan.com*